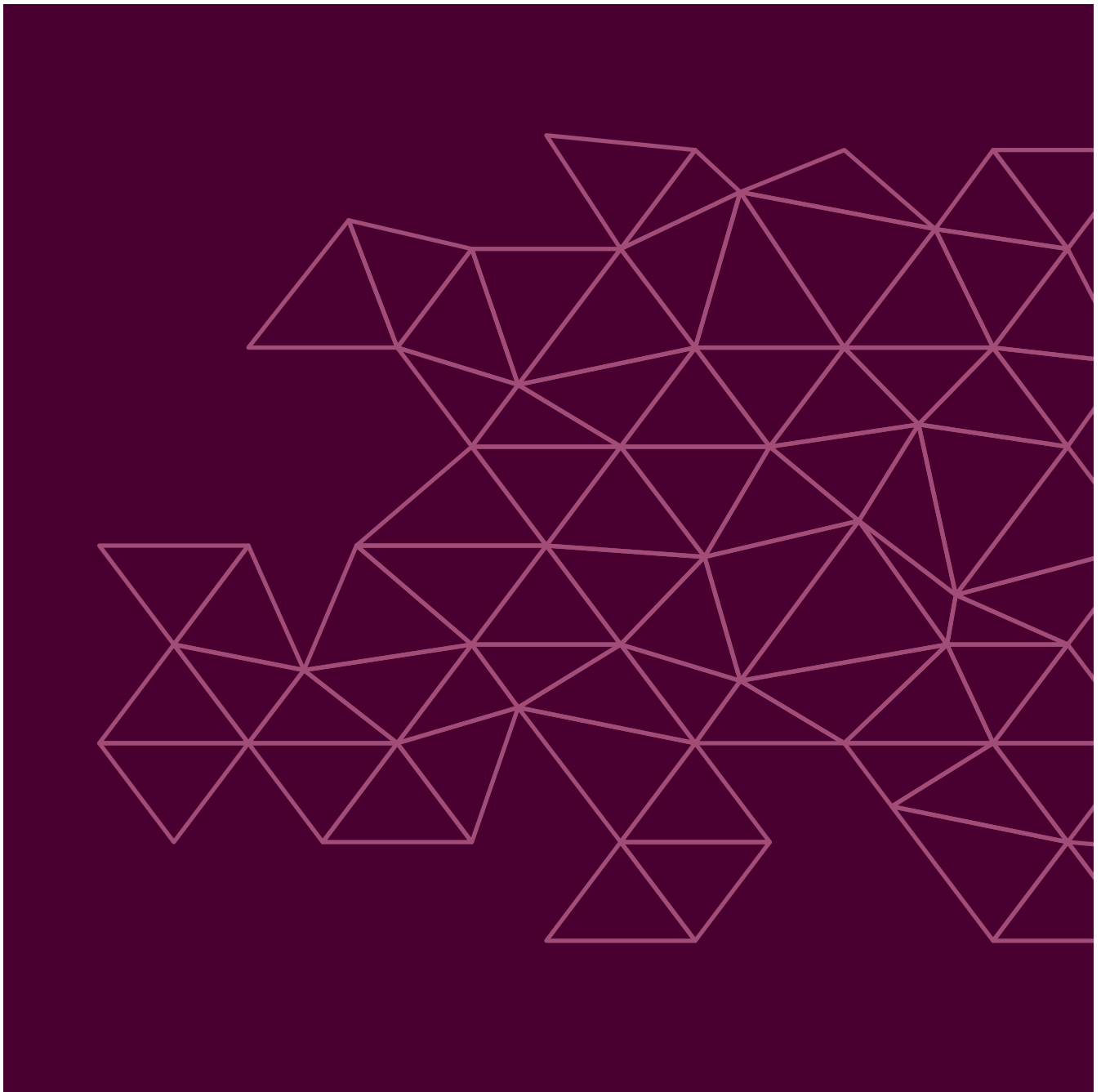

Plan for trygt og godt barnehagemiljø i Longyearbyens barnehager

Innhold

Innledning	1
Lovgrunnlaget	2
Barnehageloven.....	2
Mobbing og krenkelser i barnehagen	3
Forebygging av mobbing og krenkelser i barnehagen	4
Plikt til å følge med	6
Plikt til å melde fra.....	6
Plikt til å undersøke	6
Plikt til å sette inn tiltak.....	6
Når krenkelse/mobbing oppdages	7
Samarbeid mellom barnehage og hjem	8
Foreldres rett til å klage på barnehagemiljøet	9
Litteraturliste:	10

Innledning

Bakgrunnen for denne planen er kapittel 8 i Lov om barnehage, som omhandler psykososialt barnehagemiljø. Planen er førende for hvordan Longyearbyens barnehager aktivt skal arbeide for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø gjennom forebygging og tydelige retningslinjer. I denne planen beskrives hvordan de ansatte skal reagere og handle dersom et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. (Rammeplanen, 2017)

Planen viser hvordan barnehagene skal arbeide med det psykososiale miljøet i barnehagen. **Den beskriver hva vi skal se etter for å gjenkjenne mobbing og krenkelser blant barn og voksne, samt hvilke tiltak som må settes inn dersom det forekommer mobbing eller krenkelser.** For at alle barn skal oppleve trygge og gode dager i barnehagen er det avgjørende at de ansatte har kompetanse på å forebygge mobbing og krenkelser, gjenkjenne det når det skjer, og vite hvordan en skal ta tak i det. Foreldrenes ansvar løftes fram da barnet inngår i sosiale systemer i og utenfor barnehagen, og foreldrene er barnets viktigste støttespiller uansett hvor mobbing foregår. Det er viktig at alle ansatte i barnehagene, foreldrene og barna blir godt informert om disse bestemmelsene i barnehageloven. Planen gir føringer som den enkelte barnehage skal omtale i egen årsplan. Barnehagen, og de som arbeider i barnehagen, har aktivitetsplikt dersom de opplever at et barn mobbes eller krenkes. For at lovverket skal bli fulgt opp er det viktig at planen er et aktivt verktøy slik at alle barn opplever å være inkludert i barnehagens fellesskap.

Plan for et trygt og godt barnehagemiljø skal bidra til:

- Å videreutvikle et likeverdig barnehagetilbud med høy kvalitet i alle barnehager
- At alle barn opplever å være betydningsfulle for fellesskapet
- Å definere voksnes holdninger til mobbing og krenkelser
- Å gi alle barn og voksne gode samspillsstrategier
- Å danne felles retning for arbeidet mot mobbing og krenkelser i Longyearbyens barnehager

Lovgrunnlaget

Barnehageloven

Lov om barnehager stiller klare forventninger til barnehagens forpliktelser for å skape et godt psykososialt barnehagemiljø.

Barnehageloven § 41 - Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

Barnehageloven § 42 - Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- a. Hvilke problemer tiltakene skal løse*
- b. Hvilke tiltak barnehagen har planlagt*
- c. Når tiltakene skal gjennomføres*
- d. Hvem som skal gjennomføre tiltakene*
- e. Når tiltakene skal evalueres*

Barnehageloven § 43 - Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Mobbing og krenkelseser i barnehagen

Det finnes mange definisjoner på hva mobbing i barnehagen er, og i Longyearbyens barnehager har vi valgt å forholde oss til denne definisjonen fra forskningsprosjektet «Hele barnet, hele løpet: mobbing i barnehagen»:

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet.

Det er bevisst at ord som «gjentatt» og «over tid» ikke anvendes, med tanke på at for små barn er det problematisk om mobbing må observeres over tid. En episode av ekskludering alene kan være utslagsgivende når det ses i sammenheng med andre opplevelser barnet har i eller utenfor barnehagen.

Det er ikke slik at alle former for erting og slåing i barnehagen er mobbing. Barn krangler, de utvikler seg, og situasjoner i lek og sosial omgang kan bli vanskelig. Dette er ikke nødvendigvis mobbing. I utgangspunktet er det barnets egne subjektive opplevelse som skal lyttes til for å vurdere når noe er mobbing. Det er de voksnes ansvar å snakke med barn om hva de føler og har opplevd, samt kunne vurdere forskjellen på tilfeldig krangling og strukturell utestengelse.

Hvordan kan mobbing eller krenkelseser mellom små barn se ut?:

- Utestenging fra lek og aktiviteter
- Erting, bli ledd av, kalt sårende ting
- Eiendeler blir ødelagt og gjemt bort
- Slåing, dytting og lugging

Krenkelser kan omfatte direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot barn, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Personlige forhold ved det enkelte barn har også betydning for om noe må anses å være krenkende. Dette kan være personlige forhold som barnets livssyn, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at barnet har atferdsvansker eller sosio-emosjonelle vansker, eller forhold ved barnets familie- og hjemmesituasjon. Det har også betydning om barna er særskilt sårbare, og om det er synlig for omgivelsene.

Lund, I., Helgeland, A., Kovac V.B., Nome, D., Cameron. D.L., Godtfredsen, M. (2015). *Hele barnet, hele løpet Mobbing i barnehagen*. Oslo: Foreldreutvalget for barnehager

Forebygging av mobbing og krenkelser i barnehagen

Forebygging av mobbing og krenkelser - § 41

Mobbing finnes i barnehagen. I barnehagene i Longyearbyen jobber vi med sosiale systemer i forebygging, avdekking og tiltak mot mobbing og krenkelser. Sosiale systemer kan eksempelvis være spontane lekegrupper, strukturer for organisering i barnehagen, voksnes grupperinger for å nevne noen. Det er aldri barnets ansvar når noen ekskluderes – verken den som mobbes/krenkes eller den som mobber/krenker.

Å jobbe forebyggende mot mobbing og krenkelser, og å sette i gang tiltak når mobbing eller krenkelser observeres, handler om å jobbe med barns lekekompetanse og utvikling av vennskap. For barnehagebarn er trivsel i barnehagen i høy grad relatert til å ha noen å leke med. Alle barn må inkluderes i fellesskapet, de må omtales positivt, og de ansatte, i samspill med barnas foresatte, må sikre denne prosessen.

Det er de voksnes ansvar å støtte barn i etablering av vennskap og utvikling av lekekompetanse. I tillegg til vennskap har inkludering i lek en avgjørende rolle for barns opplevelse av tilhørighet. I Rammeplan for barnehagen står det mer om hvordan man kan jobbe for å skape et godt og inkluderende barnehagemiljø.

Det er viktig å være seg bevisst at barn er født som kompetente mennesker, og det gode arbeidet med vennskap og lekekompetanse må begynne allerede på småbarnsavdelingen. I tillegg er det viktig å inkludere foreldrene, slik at barnet møter noe som er gjenkjennbart hjemme og i barnehagen. Inkluderingsarbeid er et felles ansvar for alle voksne i barnets liv.

Barnehagen forebygger aktivt mobbing og krenkelser ved å jobbe bevisst med danning, relasjonskompetanse og lekekompetanse. Voksne må støtte barna i utvikling av disse kompetansene, og være barnets medspillere. Dette kan bety at den voksne må delta aktivt i

barnets lek, og gjennom leken hjelpe barnet med relasjonsbygging, og vise barnet gode handlingsmønstre og kommunikasjonsformer.

Det er de voksnes ansvar å vurdere når og i hvilken grad det er hensiktsmessig å være direkte involvert i leken. I tillegg er det viktig å jobbe med utvikling av egen praksis. En måte å gjøre dette på kan være gjennom observasjonsarbeid. Det er lett å se seg blind på egen praksis. Barnehagen kan derfor ha stort utviklingspotensial ved aktiv bruk av observasjoner, tilbakemeldinger og eventuell endring av praksis. Barnehagen kan også bruke praksisfortellinger som et verktøy for faglig utvikling.

Mobbing og krenkelser kan være vanskelig å oppdage. Det er ikke alltid at det er sikre og klare tegn på at mobbing eller krenkelser foregår.

Plutselige endringer i et barns atferd er imidlertid et viktig tegn:

- Vil ikke gå i barnehagen
- Nekter å fortelle hva som er galt
- Blir lett oppfarende, sint eller aggressiv
- Plager yngre barn eller søsken
- Mister selvtillit
- Gråter seg i søvn eller har mareritt
- Endrer søvnmønster eller spisevaner
- Blir stille og trekker seg tilbake

Kjennetegn på god praksis for å forebygge mobbing og krenkelser:

- Ansatte i barnehagen jobber målbevisst med sosial kompetanse (selvhevdelse, empati, rolletaking, prososial atferd, selvkontroll, lek, glede, humor m.m.)
- Leken prioriteres høyt i hverdagen. De ansatte sikrer at alle leker og legger til rette for dette både ute og inne.
- Foreldre og ansatte har felles forståelse og tilnærming til vennskap og lek.
- Ansatte i barnehagen vektlegger voksenrollen, og de lytter til barna. En aktiv, tydelig, varm og tilstedeværende voksen, er beskrivelser av voksenrollen som møter barna.
- Ansatte i barnehagen observerer samspillet mellom barn-barn, voksen-voksen og barn-voksen.
- Ansatte i barnehagen anvender anerkjennende kommunikasjons- og relasjonskompetanse.
- Ansatte i barnehagen skaper et godt foreldresamarbeid vedrørende mobbing og krenkelser.
- Ansatte i barnehagen kommuniserer med barna om hvordan de har det i barnehagen.
- Ansatte i barnehagen reflekterer/diskuterer temaer vedrørende mobbing og krenkelser på avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdager.
- Det utarbeides tydelige felles verdier og holdninger som praktiseres.

Selv om barnet har profesjonelle voksne rundt seg i barnehagen, er det fortsatt foreldrene som kjenner barnet best. Alle foreldre har derfor det grunnleggende ansvar for barna sine, og må

melde ifra til barnehagen dersom de har mistanker om at krenkende atferd forekommer i barnehagen. Dette gjelder ikke bare deres eget barn, men også andres barn. Foreldre er barnas viktigste rollemodeller, og de må være bevisste på hvordan de selv opptrer.

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

«Formålet med aktivitetsplikten er å bidra til at alle barnehagebarn opplever at barnehagen er et sted det er trygt og godt å være, og et miljø der de opplever tilhørighet, mestring og trivsel.» (Øystein Stette Ny mobbelov for barnehage (2020) Pedlex)

I arbeidet med et trygt og godt barnehagemiljø er anerkjennelse av barns opplevelse og medvirkning et grunnleggende prinsipp. Barn skal bli tatt på alvor av profesjonelle voksne som tar ansvar for å følge opp saken når de forteller hvordan de har det. I barnehageloven § 3 første ledd, er det lovfestet at barn har rett til å gi uttrykk for sitt syn «i saker som gjelder dem selv».

I § 3 fjerde ledd, lovfestes det at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn.

Aktivitetsplikten omfatter personer som jevnlig oppholder seg i barnehagen. Den består av fire delplikter:

Plikt til å følge med

Plikten til å følge med på om barna har et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. Dette vil inkludere systematiske tiltak som eksempel rutiner for tilstedeværelse i barnegruppene og systematisk observasjon blant alle barna.

Plikt til å melde fra

Dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at et enkelt barn, eller flere barn i en barnegruppe, ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, har vedkommende plikt til å varsle styrer. Styrer har plikt til å melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller.

Plikt til å undersøke

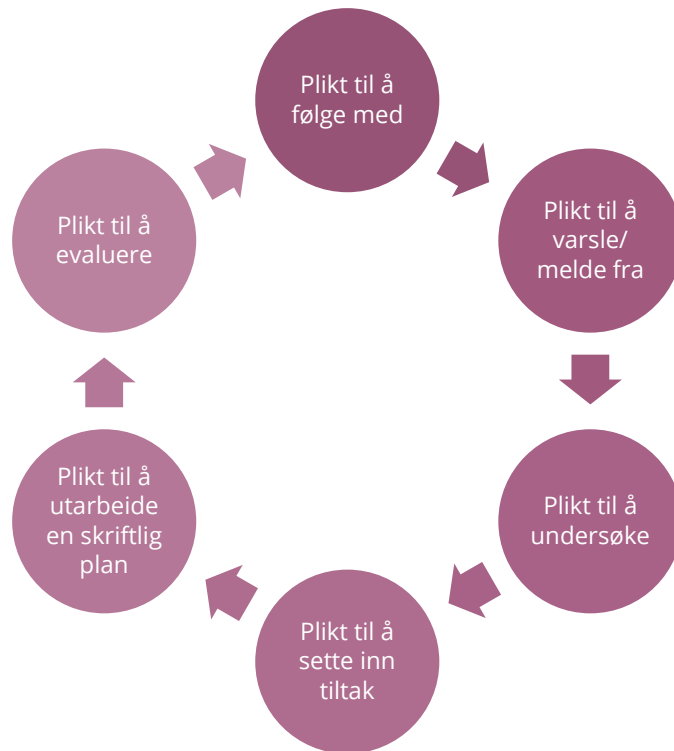
Barnehagen har en undersøkelsesplikt dersom barnet selv eller foreldrene sier ifra om at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Målet for barnehagens undersøkelse må være å få nok informasjon til å kunne vurdere eventuelle tiltak.

Plikt til å sette inn tiltak

Barnehagen skal iverksette tiltak for å sikre at barnet eller barna har et trygt og godt barnehagemiljø. Det skal lages en skriftlig plan, (§ 42 4. og 5.ledd). Planen er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Aktivitetsplikten varer så lenge barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

§43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom noen som jobber i barnehage får mistanke om, eller kjennskap til, at en annen som arbeider i barnehagen utsetter eller har utsatt et eller flere barn for krenkelse, skal man ved enhver mistanke melde fra til styrer.

Dersom dette gjelder styrer, skal det meldes fra direkte til barnehageeier.

Når krenkelse/mobbing oppdages

Pedagogisk leder har ansvar for å utføre følgende tiltak når krenkelse/mobbing oppdages:

Når det gjelder barna:

- Ivareta barnet som blir krenket
- Gjennomføre oppfølgingssamtaler med involverte barn
- Vurdere hvilken informasjon man deler/ikke deler med barnegruppa
- Vurdere om det skal jobbes målrettet i barnegruppen med enkelte tema, og informere deres foreldre om hvilke tema det jobbes med
- Vurdere å opprette et sosialt nettverk rundt den krenkede
- De ansatte informeres, og får beskjed om å observere samspillet mellom barna det gjelder

- Observasjoner gjennomgås daglig /ukentlig
- Saken drøftes i personalet
- De ansatte utarbeider en felles strategi for å stanse krenkelse/mobbingen umiddelbart
- Saken drøftes i barnehagens lederteam
- I samarbeid med styrer og foresatte vurderer behov for drøfting i tverrfaglig ressursteam

Når det gjelder foreldre:

- Pedagogisk leder informerer foreldre når krenkelse/mobbing er blitt konstatert
- Foreldre til både den som krenker og den krenkede skal informeres umiddelbart
- Ha samtale med involverte foreldre
- Bli enige med foreldre om tiltak som skal settes inn for å stoppe krenkelsen/mobbingen
- Hva kan foreldre bidra med?

Når det gjelder barnehagens oppvekstmiljø:

- Barnehagens/avdelingens miljø skal jevnlig kontrolleres ved å bruke sjekkliste i forbindelse med foreldresamtaler
- Sjekklisten gjennomgås to ganger hvert barnehageår og i tilfeller når krenking oppdages
- Pedagogisk leder har ansvar for å utarbeide og gjennomføre videre tiltak
- Resultat skal videreformidles til barnehagens styrer

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Barnehagen kan ikke arbeide med verdier og holdninger alene. Det forventes at foresatte vil samarbeide med barnehagen om forebygging av mobbing og krenkende atferd. Foresatte må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter. Dette innebærer også at foresatte blir informert om denne handlingsplanen mot mobbing.

- Foresatte bidrar til forebyggende arbeid ved å hilse på
- snakke med alle barn, om mulig invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap
- snakke positivt om andre barn, foresatte, personalet og barnehagen
- melde fra til barnehagen, dersom det oppdages erting/mobbing blant barna
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert, innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem. Alle barn og foresatte skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet, hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger.

Foresatte er barnas viktigste rollemodeller og må være varsomme med hva de sier og uttrykker, når barn er til stede.

Foreldres rett til å klage på barnehagemiljøet

Foreldrene må ta kontakt med barnehagen hvis barnet deres ikke har det trygt og godt i barnehagen. Alle som jobber i barnehagen, skal følge med på at barna har det bra. Dersom en voksen vet eller mistenker at et barn blir mobbet, plaget, eller på andre måter ikke har det bra, skal de alltid:

- Gripe inn og stoppe krenkelsen med en gang.
- Si fra til styrer i barnehagen.
- Undersøke hva som har skjedd.
- Sette inn tiltak, og lage en plan for å sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

Når det skal gjøres tiltak i en sak skal barnehagen lage en skriftlig plan. Denne planen må inneholde følgende punkter:

- Hvilke problem skal tiltakene løse
- Hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- Når tiltakene skal gjennomføres
- Hvem som skal gjennomføre tiltakene
- Når skal tiltakene evalueres

Foreldrene kan etterspørre hvilke rutiner barnehagen har for arbeidet med det psykososiale miljøet i barnehagen.

Statsforvalteren i Troms (og Finnmark) omtaler kravene til Trygt og godt barnehagemiljø her:

<https://www.statsforvalteren.no/nb/troms-finnmark/barnehage-opplaring/trygt-og-godt-barnehagemiljo/>

Litteraturliste:

Barnehageloven. (2006) *Lov om barnehager (barnehageloven)*(LOV-2022-06-40). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Lund, I., Helgeland, A., Kovac V.B., Nome, D., Cameron. D.L., Godtfredsen, M. (2015). *Hele barnet, hele løpet Mobbing i barnehagen*. Oslo: Foreldreutvalget for barnehager

